

vy`znachennya i vy`kory`stannya // Region: strategiya i priority`, 2001. – Т.1. - #1. – s.34-41.

9. Chuxraj N.I., Patora R. Innovaciyi ta logisty`ka tovariv: monografiya. – L`viv: Vy`d-vo NU «L`vivs`ka politexnika», 2001. – 262s.

Рецензент: Захарченко В.І., д.е.н., професор, кафедра зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності Одеського національного політехнічного університету

12.05.2016

УДК 331.522.4:65.012

Стремядін Володимир

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗРАХУНКУ ПОТРЕБИ У ТРУДОВИХ РЕСУРСАХ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВИНОГОбНОЇ ГАЛУЗІ

У статті пропонується методологічне забезпечення розрахунку потреб в трудових ресурсах на підприємстві та оцінка економічного ефекту від запропонованих заходів.

Визначено, що для підтримання господарської діяльності в стабільному режимі необхідно забезпечити сполучення всіх виробничих факторів у просторі та часу, а інформаційно-аналітична база прийняття управлінських рішень по ефективному поєднанню виробничих факторів повинна будуватись на наступних основних моментах. По-перше чітке визначення сутності даних факторів, по-друге системи показників, в яких можуть кількісно висловлюватись, по-третє – взаємозв'язків між показниками окремих факторів.

Автором запропоновано основні методи розрахунку кількісної потреби у трудових ресурсах по категоріям працюючих, які ґрунтуються на використанні нормативів по типовим структурам апарату управління або формалізованих за допомогою методів математичної статистики, залежності трудомісткості управлінських робіт від виконуваних функцій.

Ключові слова: персонал, коефіцієнт, фактор, функція, метод,

аналіз, ефективність.

Стремядин Владимир

МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РАСЧЕТА ПОТРЕБНОСТИ В ТРУДОВЫХ РЕСУРСАХ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ

В статье предлагается методологическое обеспечение расчета потребностей в трудовых ресурсах на предприятии и оценка экономического эффекта от предложенных мероприятий.

Определено, что для поддержания хозяйственной деятельности в стабильном режиме необходимо обеспечить сочетание всех факторов производства в пространстве и времени, а информационно-аналитическая база принятия управленческих решений по эффективному сочетанию производственных факторов должна строиться на следующих основных моментах. Во-первых, четкое определение сущности данных факторов, во-вторых системы показателей, в которых могут количественно выражаться, в-третьих - взаимосвязей между показателями отдельных факторов.

Автором предложены основные методы расчета количественной потребности в трудовых ресурсах по категориям работающих, которые основываются на использовании нормативов по типовым структурам аппарата управления или формализованных с помощью методов математической статистики, зависимости трудоемкости управленческих работ от выполняемых функций.

Ключевые слова: персонал, коэффициент, фактор, функция, метод, анализ, эффективность.

Stremyadin Volodymyr

METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE CALCULATION OF REQUIREMENTS FOR WORKFORCE ENTERPRISES WINE INDUSTRY

The article offers methodological support for the calculation of the needs in the labor force in the enterprise and evaluation of the economic

impact of the proposed measures.

It was determined that in order to maintain economic activity in a stable mode, you must provide a combination of all factors of production in space and time, and the information-analytical database management decision-making for the effective combination of factors of production should be based on the following main points. First, a clear definition of the nature of these factors, and secondly the system of indicators, which can be expressed quantitatively, in the third - the relationship between measures of individual factors.

The author offers the basic methods of calculating the quantitative requirements in the labor force categories of employees, which are based on the use of standards for the types of structures of management personnel or formalized using mathematical statistics methods, depending on the complexity of administrative work on their functions.

Keywords: personnel coefficient factor function, method, analysis efficiency.

Постановка проблеми. Конкретний вид господарчої діяльності обумовлюють специфіку структури факторів виробництва, що дозволяє дати йому характеристики, наприклад, фондомісткості, матеріаломісткості і так далі. Але в певних межах можливі різні варіації поєднань та пропорцій виробничих факторів, обумовлених їх взаємозамінністю та кількісною змінністю, пов'язаними з обмеженістю ресурсів з одного боку та ефективністю їх використання – з іншої. Досягнення найбільшого виходу продукції при найменших витратах залучених ресурсів залежить від ефективності їх використання, яка одночасно визначає структуру цих ресурсів та залежить від неї. Наприклад зниження питомої витрати будь-якого ресурсу при будь-яких рівних обставинах знизить його долю серед інших. З іншого боку, якщо будь-який ресурс буде в надлишку, то його невиправдано висока доля стане підставою для поліпшення структури залучених ресурсів з ціллю підвищення ефективності їх використання в цілому. Ефективність факторів виробництва, яка впливає з їх співвідношення та визначається у вартісному вираженні, залежить від ринку цих факторів, а у фізичному – від можливостей, які надані науково-технічним прогресом. Для прийняття управлінських рішень в частині комбінування факторів виробництва необхідний

аналіз, який може обґрунтувати переваг вкладень, наприклад, у людський фактор у порівнянні із засобами виробництва або навпаки із врахуванням цін на виробничі ресурси [1, с.55].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі дослідження автор спирався на праці наступних вчених: Волощук Л.[1], Александров І. [3], Захарченко В. [4], Яковлев А. [5] та інші. Але у цих роботах мало приділено уваги методичному забезпеченню розрахунків необхідної чисельності працюючих на новітньому обладнанні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однією з важливих проблем економіки підприємства виробничої галузі є активізація людських ресурсів для досягнення успіху та мети діяльності підприємства. Планування потреби у трудових ресурсах важливе у сучасних умовах глобальної конкуренції і стрімкого науково-технічного прогресу, коли технології, операційні методи і навіть організаційні структури старіють з нечуваною швидкістю, а знання та навички співробітників компанії стають головним джерелом тривалого розквіту будь-якої компанії. Таким чином, можна зробити висновок про необхідність подальших наукових досліджень на дану тему і розробки методичних вказівок з розрахунків потреби у трудових ресурсах на підприємстві виробничої галузі.

Мета статті – розробка методичного забезпечення розрахунків необхідної чисельності працюючих на підприємстві при впровадженні нового обладнання та оцінка відповідного ефекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підтримки господарчої діяльності в стабільному режимі необхідно забезпечити сполучення всіх виробничих факторів у просторі та часу. Інформаційно-аналітична база прийняття управлінських рішень по ефективному поєднанню виробничих факторів повинна будуватись на наступних основних моментах. По-перше чітке визначення сутності даних факторів, по-друге системи показників, в яких можуть кількісно висловлюватись, по-третє – взаємозв'язків між показниками окремих факторів.

Найбільш активною та рухомою частиною факторів виробництва є особистий фактор, який виражається трудовими ресурсами. Проблема балансування живого та матеріалізованого

труда у кожному конкретному випадку, має не тільки економічне, але й соціально-політичне значення. Наприклад праце надлишкової регіональної ситуації дешевизна засобів виробництва у зрівнянні із змінною робочою силою не може бути вичерпаним аргументом для заміни живої праці матеріалізованим який напрошується. В даному випадку потребується узгодження зовнішніх та внутрішніх факторів виробництва шляхом відповідних коригувань (законодавчих, пільгових та подібних). До розуміння «робочої сили» та «трудоих ресурсів» полягають відмінності частки та цілого. Друге включає перше, яке висловлює економічну категорію здібності для праці, але додатково містить характеристики носіїв цієї здібності [2, с.180].

На макрорівні економіки пріоритетною задачею управління трудовими ресурсами є визначення потреби в персоналі по якісним та кількісним параметрам. Вихідними даними при цьому є об'єм виробництва продукції, трудові норми (часу, вироблення), розрахункове виробництво праці, структура робіт. Загальний підхід до розрахунку потрібності у чисельності персоналу ґрунтується на відношенні об'єму продукції, робіт та послуг до передбачуваного вироблення на одного працівника. Деталізація цього розрахунку проводиться у розрізі різних класифікаційних ознаках, які лежать в основі структуризації персоналу підприємства [3, с.349].

Найбільш просто є диференціація робітників підприємства у відповідності з його профілем. Згідно з цією ознакою на виробничих підприємствах виділяють (промислово-виробничий персонал ПВП) та не виробничу (робітники соціальної сфери, гуртожитків тощо) групи. При визначенні балансування цих двох груп визначною величиною є чисельність ПВП та норм працевтрат по тим чи іншим видам послуг. При цьому визначається необхідність утримання відповідних служб, тобто їх вигідність у порівнянні з купівлею цих послуг на стороні, а також обґрунтованість методики розрахунку їх штату. Наприклад якщо чисельність персоналу служби оцінки якості визначається по кількості випадків, які потребують відповідної допомоги, то дана служба буде зацікавлена в їх збільшені. Навпаки – у випадку прив'язки бюджету цієї служби до показників працездатності працюючих.

До промислово-виробничому персоналу ($Ч_{\text{ппп}}$) відносяться такі категорії працюючих, як працюючі керівники, спеціалісти, службовці, учні тощо. Розрахунок чисельності всередині кожної категорії

працюючих потребує спеціальних методик, в яких полягає зіставлення загально часу на виконання об'єму робіт для відповідної категорії робітників з бюджетом робочого часу одного робітника. Такі розрахунки проводять окремо по робочо-відрядникам, тимчасовим працівникам; спеціалістам, службовцям; обслуговуючому персоналу тощо.

Основні методи розрахунку кількісної потреби у трудових ресурсах по категоріям працюючих полягає у наступному.

1. Розрахунок чисельності основних робочих виходячи з трудомісткості виробничої програми по плановому нормативу трудових витрат за одиницю продукції, помноженому на плановий випуск продукції. Дана величина відноситься до планового фонду часу одного працівника з врахуванням передбачуваного коефіцієнта виконання норм вироблення. Таким чином розраховується чисельність робітників:

$$Ч_{\text{обр}} = \sum_{i=1}^T \frac{T_{\text{пп}}^{\text{пл}}}{\Phi_{\text{рч}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вч}}} \cdot K_{\text{яс}}, \quad (1)$$

де $T_{\text{пп}}^{\text{пл}}$ трудомісткість у норма-часах та i -ого технологічної межі у розрахунку на виконання запланованого об'єму продукції (i ї виробнича програма);

$\Phi_{\text{рч}}^{\text{пл}}$ - плановий фонд робочого часу одного робітника на час виконання виробничої програми в годинах;

$K_{\text{вч}}$ – плановий коефіцієнт виконання норм вироблення (часу) робітниками;

i – число технологічних меж.

$K_{\text{яс}}$ – коефіцієнт перекладу явочної чисельності в облікову.

2. Розрахунок чисельності робітників, виходячи з норм обслуговування виробничих об'єктів, проводиться згідно формули:

$$Ч_{\text{обр}} = \sum_{i=1}^n \frac{O_{\text{обі}} \cdot C_{\text{м}}}{H_{\text{обі}}} \cdot K_{\text{яс}}, \quad (2)$$

де $O_{\text{обі}}$ - кількість об'єктів обслуговування i -го виду;

$C_{\text{м}}$ – змінність роботи об'єктів i -го виду;

$N_{\text{оби}}$ – норма обслуговування (кількість на одного робітника) об'єктів і-го виду.

3. При врахуванні потрібної або облікової чисельності працюючих враховується відхилення середнього числа днів роботи кожного з них від робочих днів підприємства в цілому за рахунок відпусток, днів хвороби та подібних. Для цього визначається $K_{\text{яс}}$ за допомогою якого розрахована під виробничу програму або по нормам обслуговування виробничих об'єктів (явочна) чисельність ($Ч_{\text{я}}$) перекладається в облікову ($Ч_{\text{сп}}$):

$$K_{\text{яс}} = \frac{D_{\text{п}}}{D_{\text{р}}}, \quad (3)$$

де $D_{\text{п}}$ – число робочих днів підприємства за період який розглядається;

$D_{\text{р}}$ – середня кількість робочих днів одного працюючого за період який розглядається.

Звідси:

$$Ч_{\text{сп}} = Ч_{\text{я}} \cdot K_{\text{яс}}. \quad (4)$$

Таким чином розрахунок потреб працівників по формулам (1 та 2) дає показник їх облікової чисельності.

Сьогодні є достатньо широкі можливості розрахунку потреб в кадрах керівників, спеціалістах, службовцях. Методики таких розрахунків можуть ґрунтуватись на використанні нормативів по типовим структурам апарату керування або формалізованих, за допомогою методів математичної статистики, залежностей трудомісткостей керівничих робіт від функцій які виконуються. Багато керуючих дій поєднуються у функції для виконання яких визначається відповідна потреба в керівних кадрах. Перелік типових керуючих функцій доповнюється з урахуванням галузевих особливостей та інших специфічних факторів. До основних управлінських функцій відносяться:

- технологічна підготовка підприємства;
- розробка та вдосконалення конструкцій виробів;
- стандартизація та нормалізація продукції, технологічних процесів та інших елементів виробництва;
- контроль якості продукції;

- забезпечення виробництва інструментами та оснащенням;
- ремонтне та енергетичне обслуговування;
- вдосконалення організації виробництва та керування;
- організація праці та заробітної платні;
- оперативне управління основним виробництвом;
- техніко-економічне планування;
- бухгалтерський облік та фінансова діяльність;
- постачання, кооперування та збут продукції;
- комплектування та підготовка кадрів;
- охорона праці та техніка безпеки;
- загальне діловодство та господарче обслуговування.

Потреба в керуючих кадрах по кожній функції управління визначається виходячи з набору виробничих факторів конкретного підприємства. В загальному виді формула такого розрахунку являється у вигляді:

$$\text{ЧУП}_i = (X_1, X_2, \dots X_n),$$

(5)

де ЧУП_i – чисельність управлінських кадрів по i -ої функції управління;

$X_1 \dots X_n$ - значення врахованих факторів наприклад число технологічних меж, ремонтна складність обладнання, кількість постачальників сировини тощо.

Як правило, у схемах розрахунків чисельність працюючих по різним видам їх діяльності, величини які приймаються до уваги, в підсумку зводяться до двох основних: трудомісткість об'єму даного виду робіт та фонд робочого часу одного робітника. У рідких випадках розглядаються фактори пов'язані з ентузіазмом або емоційальною мотивацією інтенсивної праці. Гадається що при розрахунку чисельності працюючих, необхідної для випуску запланованого об'єму продукції слід збалансовано враховувати економічні та позаекономічні фактори. Це відноситься до всіх взаємопов'язаних напрямків розрахунків, основні з яких направлені на визначення: трудомісткості комплексу робіт за запланований період часу, бюджету робочого часу окремих робітників інтенсивності їх роботи в одиницю часу.

I. Тривало працюючі підприємства зі штатом працівників який

склався більше стурбовані не первинними розрахунками потреби в трудових ресурсах, а коригуванням чисельності робітників які вже є у відповідності з умовами які змінюються у частині об'єм та структури продукції виробництва засобів виробництва, заходів по підвищенню виробництва праці та подібних. Вивільнення або економія чисельності працюючих за рахунок підвищуючи ефективність виробництва організаційно-технічних заходів визначається згідно формули:

$$\Theta_{\text{чі}} = \frac{\sum_{i=1}^n (t_i^6 - t_i^u) \cdot q_i^{\text{пл}}}{\Phi_{\text{рв}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вн}}}, \quad (6)$$

де $t_i^6 - t_i^u$ – відповідно базисна та змінена у результаті намічених оргтехзаходів трудомісткості виготовлення $q_i^{\text{пл}}$ продукції (напівфабрикатів і-го межі);

$q_i^{\text{пл}}$ - запланований об'єм і-го виду продукції (напівфабрикатів і-го межі);

i – кількість видів продукції (напівфабрикатів).

На підприємствах як правило розробляються різні заходи по скороченню потреб в трудових ресурсах за рахунок ліквідації різного виду втрат. До них відносяться прямі, які виникають у результаті явного порушення розпорядку, а також сховані у нераціональній організації праці та виробництва. Схема розрахунку визволення або економії трудових ресурсів с цих причин полягає в наступному. Загальну величину (у нормо-годинах) можливостей скорочення трудомісткості виробничої програми при впроваджені раціоналізаторських пропозицій, які скорочують виявлені втрати робочого часу через нераціональну організацію праці та виробництва, ділять на плановий фонд робочого часу одного робітника. Наприклад знайдений спосіб об'єднати дві послідовні технологічні операції в одну та скоротити виробничий цикл у цій частині 0,2 години. Розповсюдження такої раціоналізації на сорок п'ять тисяч повторень в ході виконання річної виробничої програми призведе до вивільнення п'яти робітників при середньорічному фонді часу 1800 годин кожного з них. Якщо середньорічна заробітна платня п'яти робітників триста тисяч гривень, а витрати на раціоналізацію виробничого

процесу сто п'ятдесят тисяч, нововведення окупиться за півроку без врахування можливостей отримання додаткового прибутку за рахунок робітників які звільнилися.

Можливість ліквідації втрат робочого часу може проявлятися у збільшенні фонду робочого часу в середньому на одного робітника. В цьому випадку економія трудових ресурсів визначається як відношення сумарного збільшення фонду робочого часу до планового часу одного робітника. Наприклад профілактичне щеплення проти грипу збільшують середню кількість робочих днів одного робітника на два с половиною відсотка. Якщо чисельність робітників виробництва складає сто двадцять людей, то ці заходи звільнять трьох.

II. Використання простих методів аналізу для розрахунку фактичної взаємодії об'єму продукції яка випускається, чисельність робітників та їх продуктивність праці передбачає розрахунок гіпотетичної величини трудових ресурсів в умовному способі. Іншими словами визначається яка була б чисельність працюючих в періоді який аналізується при умові збереження їх базисної вироблення ($Ч^1$) згідно формул:

$$Ч^1 = Ч^0 \cdot J_Q = \frac{Q^1}{ПТ^0}, \quad (7)$$

де $Ч^0$ – базисного (попереднього) періоду чисельності працюючих;

J_Q – темп росту об'єм продукції, $J_Q = Q_1/Q_0$;

Q_1 та Q_0 - фактичний та базисний відповідно об'єми випуску продукції;

$ПТ^0$ – базисна продуктивність труда працюючих.

Розрахункова потреба в трудових ресурсах визначається відніманням з гіпотетичної чисельності працюючих економії або вивільнення (перевитрати або додаткового залучення) трудових ресурсів по різним факторам.

III. Змінення структури продукції яка випускається за рахунок змін співвідношення питомих ваг продукції із різною трудомісткістю виготовлення її одиниць вимірювання (у вартісному виразі – на одну гривню, в натуральному – на натуральну одиницю, наприклад, літр або дал і так далі) призводить до відповідної зміни потреб у чисельності працівників($ЕЧ_c$):

$$E_{\text{чс}} = \frac{(t_c^{\text{пл}} - t_c^6) \cdot q_0^{\text{пл}}}{\Phi_{\text{рв}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вн}}^{\text{пл}}} = \frac{\sum_{i=1}^n T_i^{\text{пл}} / q_i^{\text{пл}} \cdot \sum_{i=1}^m T_i^6 / q_i^6}{\Phi_{\text{пл}}^{\text{рв}} \cdot K_{\text{пл}}^{\text{рв}}}, \quad (8)$$

де $t_c^{\text{пл}}, t_c^6$ - середня трудомісткість виготовлення одиниці вимірювання продукції відповідно у плановому та базисних періодах;

$q_0^{\text{пл}}, q_i^{\text{пл}}, q_i^6$ - об'єм продукції у порівняних одиницях вимірювання відповідно у загальній величині планового періоду, і-го вигляду продукції в плановому та базисному періодах;

$T_i^{\text{пл}}, T_i^6$ - загальна трудомісткість виготовлення і-го виду продукції відповідно у планових та базисних періодах;

n, m - кількість видів продукції відповідно в плановому та базисному періодах.

IV. На зміну потреб у чисельності робітників здійснює вплив змінення долі полу фабрикатів зі сторони собівартості продукції, яки знижають загальну трудомісткість виробничої програми. Економія чисельності при цьому ($E_{\text{чпф}}$) розраховується розподілом величини скорочення трудомісткості на фонд робочого часу одного робітника. Одночасно визначають вигідність заміни власного виробництва покупними напівфабрикатами не тільки з точки зору зниження собівартості, але й з позиції підвищення залежності від постачальників та їх надійності:

$$E_{\text{чпф}} = \frac{\sum_{i=1}^n t_{\text{пф}i} \cdot \text{Ч}_{\text{пф}i}}{\Phi_{\text{рв}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вн}}^{\text{пл}}}, \quad (9)$$

де $t_{\text{пф}i}$ - питома трудомісткість виготовлення покупних напівфабрикатів і-го виду власними силами;

$\text{Ч}_{\text{пф}i}$ - кількість напівфабрикатів і-го виду, які заміщають власне виробництво.

V. Поліпшення організації труда та виробництва у частині обслуговування, а також його поновлювання та модернізація призводить до зниження потреби у обслуговуючих робітниках ($E_{\text{чоб}}$):

$$E_{\text{чоб}} = \sum_{i=1}^n O_i^{\text{пл}} (1/H_{\text{обси}}^{\text{б}} - 1/H_{\text{обси}}^{\text{пл}}), \quad (10)$$

де $H_{\text{обси}}^{\text{б}}$, $H_{\text{обси}}^{\text{пл}}$ - норма обслуговування (кількість на одного робітника) об'єктів i -го виду відповідного базисного та планового періоду.

VI. Скорочення цілоденних (зниження захворювань, ліквідація прогулів, відпусток з дозволу адміністрації) та внутрішньо змінних (ліквідація простоїв по різних причинах) втрата часу дає економію трудових ресурсів ($E_{\text{чрв}}$), яка розраховує згідно формули:

$$E_{\text{чрв}} = \frac{\sum_{i=1}^n D_{\text{пi}} \cdot C_{\text{м}}^{\text{пл}} + \sum_{i=1}^n C_{\text{пi}} \cdot D^{\text{пл}}}{\Phi_{\text{рв}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вн}}^{\text{пл}}}, \quad (11)$$

$D_{\text{пi}}$ - які скорочуються в результаті оргтехзаходів цілоденні втрати робочого часу (у днях);

$C_{\text{м}}^{\text{пл}}$ - середня тривалість робочої зміни у плановому періоді (годин);

$C_{\text{пi}}$ - середня величина внутрішньо змінних втрат робочого часу які скорочуються (в годинах);

$D^{\text{пл}}$ - запланована кількість робочих днів у середньому на одного робітника в плановому періоді;

VII. Аналогічно попереднім розрахункам визначається економія трудових ресурсів за рахунок скорочення виробничого браку ($E_{\text{чбр}}$):

$$E_{\text{чбр}} = \frac{\sum_{i=1}^n q_{\text{іобр}} t_i + \sum_{i=1}^T q_{\text{іобр}} (t_{\text{інбр}} + t_{\text{інб}} + t_i)}{\Phi_{\text{рв}}^{\text{пл}} \cdot K_{\text{вн}}^{\text{пл}}}, \quad (12)$$

де $q_{\text{іобр}}$ - кількість i -го виду продукції у кінцевому браку;

t_i - трудомісткість виготовлення i -го виду продукції;

$q_{\text{іобр}}$ - кількість i -го виду продукції у браку який виправили;

$t_{\text{інбр}} + t_{\text{інб}}$ - відповідно праце витрати, загублені у

виправленому браку та здійснені при його виправленні.

Розглянуті вище методи дозволяють знаходити майбутні потреби діючого підприємства в трудових ресурсах, збалансовані припустимі зміни умов праці, шляхів коректування чисельності

робітників яка склалась на відповідні зміни. Аналогічно розрахунками з трудових ресурсів змін потреб можливо визначати й по іншим видам ресурсів у розрізі заходів які намічаються або змін умов господарювання.

Формування показників окремих видів виробничих ресурсів є передмовою обумовлюючого аналізу інтегральних показників ефективності діяльності господарюючого суб'єкту в цілому, а також по окремих його бізнес-сегментами, процесами й так далі. У розрізі основних послідовних господарчих процесів (забезпечення ресурсами, трансформація ресурсів в готовий продукт та його продаж) ключові показники ефективності (КПЕ) мають визначатись динамікою відношення локального результату до витрат які забезпечуються. Така динаміка може бути регресивною, стабільною або прогресивною з відповідною характеристикою впливу на загальний економічний стан господарчого суб'єкту від погіршення та не змінності до поліпшення. Інтегральна оцінка динаміки економічного стану господарчого суб'єкту потребується коригування з результатів порівняння динаміки КПЕ у послідовному ланцюгу ключових функціональних областей (КФО) господарчої діяльності. Це потребує базисний критерій інтегральної оцінки збалансованості розвитку господарчого суб'єкту – встановлення економічного зросту, про якого свідчить перевищення темпів зросту результатів (наслідків) над темпами зросту витрат (причин) для бізнесу в цілому та в середині його окремих послідовних процесах. Підтвердження позитивних тенденцій в динаміці економічного стану господарчого суб'єкту стане таке співвідношення між змінами показників КПЕ, коли слідує КПЕ по темпам зросту будуть перевищувати попередні у послідовному ланцюзі КФО основних бізнес-процесів.

Практика показує, що більшість господарчі об'єкти обмежують управлінські витрати межами поточних задач по відстеженню обов'язкових нормативах та оперативного реагування на можливість отримання сього секундних вигод. Наслідки такого недалекоглядної поведінки рано чи пізно значно знижують економічний потенціал

бізнесу [3, с. 363].

Невід'ємною умовою успішного розвитку будь-якого господарюючого суб'єкта є безперервне підвищення ефективного

управління. Це вимагає своєчасного визначення цілей діяльності та показників, що характеризують ступінь їх досягнення. Однак використання лише фінансових показників не забезпечує комплексне уявлення про ефективність управління. Дедалі більшого розуміння знаходить необхідність перманентного відстеження основних фінансових і не фінансових показників діяльності з метою використання інформації, що накопичується в превентивної діагностики позитивних і негативних потенціалів майбутніх подій.[4]

Модель життєвого циклу капіталу дозволяє прогнозувати економічний розвиток господарюючих суб'єктів, передбачати технологічні революції, пов'язані зі зміною глобальних бізнес сегментів. Впровадження тієї чи іншої технології у виробництво певним чином залежить від циклу обслуговуючого її капіталу. Технологія не буде впроваджена у виробництво до тих пір, поки капітал не виробить свій ресурс на існуючих технологіях.

Сучасний рівень розвитку економіки характеризується складністю і масштабні управлінських завдань. Це викликано низкою зовнішніх (особливо зовнішнього середовища, в якій функціонують господарюючі суб'єкти) і внутрішніх (особливості функціонування самих господарюючих суб'єктів) причин.[5]

Основними зовнішніми факторами є динамічність сучасної економічної середовища, посилення конкуренції в більшості галузей економіки, а також підвищення публічності бізнесу, коли в якості зацікавлених сторін (стейкхолдерів) виступають не лише безпосередні контрагенти, а й інституційні інвестори, регіональні органи державного управління, громадські організації. Часто стейкхолдери вимагають від суб'єктів господарювання додаткові відомості, що виходять за рамки традиційної фінансово-економічної інформації, наприклад, про вплив на навколишнє середовище або що відноситься до соціальної відповідальності бізнесу.

Зовнішні проблеми господарюючих суб'єктів поглиблюються процесами інтеграції України у світове економічне співтовариство, розміщенням акції українських підприємств на зарубіжних фондових біржах. Перераховані тенденції накладаються на підприємства додаткові вимоги зокрема в області формування звітності за міжнародними стандартами (МСФЗ).

Висновки:

1. Тенденції зміни економічного середовища відображаються в динаміці українського законодавства, яке знаходиться в стані перманентних реформ і поступово наближається до міжнародної практики.

2. Успіхи сучасного господарюючого суб'єкта визначаються прозорістю його бізнесу, інформаційної забезпеченістю і здатність керівництва приймати економічно обґрунтовані управлінські рішення.

3. Рівень конкурентоспроможності бізнесу багато в чому залежить від своєчасних перетворень в управлінській діяльності, включаючи методи і технології планування, обліку, контролю, економічного аналізу та підтримки прийняття рішень. Актуальна на сьогоднішній день причина таких перетворень пов'язана, перш за все, з необхідністю забезпечення збалансованості в області стратегій господарюючих суб'єктів і їх ув'язки з поточним і оперативним рівнями.

Дане дослідження виконано у межах роботи над темою «Новітні моделі та інструментарій перед планової оцінки інноваційно-інвестиційних проектів» (№ ДР 0114И005506).

Література

1. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія / Л.О. Волощук. – Одеса: Бондаренко М.О., 2015. – 396с.

2. Медведєв В.С. Особливості та переваги форм оплати праці на основі нормативних завдань та норму часу/ В.С. Медведєв // Прометей. – №2 (35). – 2011. – С.179-183.

3. Менеджмент: навч. посібник/ за ред. І.О. Александрова, К.І. Ткача. – Одеса: Астропринт, 2015. – 392 с.

4. Науково-методичні заходи перед планової оцінки інноваційно-інвестиційних проектів / за ред. В.І. Захарченко. – Одеса: Атлант, 2015. – 104 с.

5. Яковлев А.І., Косарева І.В. Напрями і можливості фінансування інновацій в Україні / А.І. Яковлев, І.В. Косарева // Економіка. Фінанси. Право. – №8. – 2015. – С.29-39.

1. Волощук Л.О. Інноваційний розвиток та економічна безпека промислових підприємств: проблеми комплексного управління: монографія / Л.О. Волощук. – Одеса: Бондаренко М.О., 2015. – 396с.

2. Медведєв В.С. Особливості та переваги форм оплати праці на основі нормативних завдань та норму часу/ В.С. Медведєв // Прометей. – №2 (35). – 2011. – С.179-183.

3. Менеджмент: навч. посібник/ за ред. І.О. Александрова, К.І. Ткача. – Одеса: Астропринт, 2015. – 392 с.

4. Науково-методичні заходи перед планової оцінки інноваційно-інвестиційних проектів / за ред. В.І. Захарченко. – Одеса: Атлант, 2015. – 104 с.

5. Яковлев А.І., Косарева І.В. Напрями і можливості фінансування інновацій в Україні / А.І. Яковлев, І.В. Косарева // Економіка. Фінанси. Право. – №8. – 2015. – С.29-39.

Рецензент: Захарченко В.І., д.е.н., професор, кафедра зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності Одеського національного політехнічного університету

12.05.2015

УДК 332.14

Топалова Ірина

ВИКОРИСТАННЯ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ В ІННОВАЦІЙНОМУ УПРАВЛІННІ РЕГІОНАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ

У статті показано, що синергетичний підхід до управління відноситься до інноваційних технологій, які здатні розширити уявлення про сутність процесів організованих регіональних соціально-економічних систем.

Визначено, що синергетична економіка розвивається на базі традиційної. Вона не відторгає деякі ідеї традиційної економіки, але трактує її результати як особисті, а не загальні випадки. Головні концепції традиційної економіки-концепції раціональної поведінки і